

بررسی وضعیت ازدواج و طلاق در استان ایلام* طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۲

بهروز سپیدنامه^۱
اسحاق قیصریان^۲

چکیده

بالا رفتن سن ازدواج و میزان طلاق، سبب شده است که مسئله‌ی ازدواج و طلاق، مورد توجه گروه زیادی از کارشناسان قرار گیرد. بررسی این مسئله در جامعه به‌منظور برنامه‌ریزی، وامدار آگاهی یافتن از شاخص‌های ازدواج و طلاق است. بر این اساس، مقاله‌ی حاضر در راستای مطالعه‌ی شاخص‌های ازدواج و طلاق در استان ایلام، طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ و مقایسه‌ی آنها با شاخص‌های کشوری، نگاشته شده است. روش تحقیق از نوع توصیفی اسنادی و با تکیه بر تحلیل ثانویه بوده که از طریق آن به بررسی چگونگی وقایع ازدواج و طلاق در استان، پرداخته شده است. نتایج به‌دست آمده گواهی این است که: میانگین سن ازدواج برای زوج‌ها در اولین ازدواج، نزدیک به ۲۸ سال است که به‌طور متوسط ۵ سال با توجه اختلاف دارند (۲۳ سال در مقابل ۲۸ سال). در استان ایلام نسبت طلاق به ازدواج در مقایسه با متوسط کشوری، پایین‌تر است؛ به‌طوری‌که در اکثر آمارگیری‌ها این نسبت در کشور، بیش از دو برابر استان ایلام بوده است. در سال ۱۳۹۲ مقدار این نسبت برای استان ایلام و کل کشور به ترتیب برابر با ۹/۴ و ۲۰/۱ بوده است. سن طلاق در بین زنان، پایین‌تر از مردان است. میانگین سن طلاق برای زنان، نزدیک به ۲۷ سال و برای مردان ۳۴ سال است. در اکثر طلاق‌های صورت گرفته، سن زوج بیشتر از سن زوجه است که نمای آن، مربوط به چهار سال اختلاف سن زوج نسبت به سن زوجه است. در اکثر موارد، اختلاف سن زوج به زوجه در زمان طلاق، کمتر از ۴ سال بوده است؛ البته، مقایسه‌ی میزان دوام زندگی مشترک در استان ایلام با میانگین کشوری نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۲ در استان ایلام ۵۴/۷ درصد طلاق‌ها مربوط به زوج‌هایی بوده است که کمتر از ۴ سال زندگی مشترک داشته‌اند؛ اما متوسط کشوری در سال مذکور، برابر با ۴۲/۸ درصد بوده است؛ در واقع، می‌توان چنین بیان کرد که در استان ایلام میزان دوام زندگی مشترک، کمتر از متوسط کشوری است. در سال ۱۳۹۲ به‌طور متوسط، طول مدت زندگی مشترک در کشور ۷/۹ سال بوده است که استان‌های اردبیل و ایلام به ترتیب با میانگین ۵/۵ و ۵/۶، کمترین طول مدت دوام زندگی را در بین استان‌های کشور، دارا بوده‌اند. میانگین سن طلاق در بین دختران، پایین‌تر از پسران است که در استان ایلام، طی سال‌های مورد بررسی، روندی کاهشی داشته و پایین‌تر از میانگین کشوری بوده است.

واژگان کلیدی: میزان ازدواج، میزان طلاق، نسبت طلاق به ازدواج، استان ایلام.

مقدمه و بیان مسئله

«ازدواج، پیوندی بین دو جنس مخالف است؛ به شرط قرارداد اجتماعی که برای مشروعیت بخشیدن به روابط جسمانی ایجاد می‌شود» (ساروخانی، ۱۳۸۱: ۲۳). ازدواج یکی از مهم‌ترین وقایع حیاتی در کنار وقایع حیاتی دیگری چون تولد، مرگ و میر و طلاق می‌باشد که از جنبه‌ها و ابعاد گوناگون، شایسته‌ی مطالعه و بررسی است. در کشور ما که به لحاظ ساختار سنی، بخش اعظم جمعیت را جوانان و نوجوانان تشکیل می‌دهد، مطالعه‌ی این امر، به‌خصوص از لحاظ سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، اهمیت زیادی پیدا می‌کند؛ زیرا مسائل و مشکلات و نابسامانی‌های موجود در این بخش، می‌تواند پیامدهای ناخواسته‌ی اجتماعی و فرهنگی ناگوارانه‌ی تنها در سطح فردی؛ بلکه مهمتر از آن برای جامعه در پی داشته باشد؛ به بیان دیگر، آثار ازدواج، بیش از آنکه در فرد قابل ملاحظه باشد، در سطح کلان اجتماع، قابل مشاهده و بررسی است. تحولات در حوزه‌ی خانواده و ازدواج در ایران، مقارن با مضیقه‌ی بیکاری و ازدواج جوانان است که می‌تواند در صورت عدم توجه ویژه، بحران‌زا باشد.

مطالعه‌ی ازدواج و طلاق، می‌تواند به‌صورت تبیینی و توصیفی انجام پذیرد. بُعد اول، ناظر بر مطالعه‌ی جامعه‌شناختی دو رخداد مورد نظر است؛ اما در بُعد توصیفی، محقق، تنها به بررسی چگونگی پدیده در جامعه‌ی مورد نظر می‌پردازد.

در این مقاله تلاش شده است تا وضعیت طلاق و ازدواج در استان ایلام از نظر توصیفی، بررسی شود. به منظور رسیدن به این هدف، ابتدا شرح مختصری از وضعیت طلاق و ازدواج در کل کشور، مطرح؛ سپس، در استان ایلام، طی یک دوره‌ی ۷ ساله بررسی شده است. از این رو، سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که روند تغییرات شاخص‌های ازدواج و طلاق در استان ایلام، طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ چگونه است؟

ضرورت و اهمیت پژوهش

نهاد خانواده در کنار نهاد دین و دولت از گذشته تاکنون، سازنده‌ی جامعه‌ی ایرانی است (آزاد ارمکی، ۱۳۸۶: ۳). هر نوع تغییری در جامعه‌ی ایرانی، ریشه در خانواده دارد. اصلی‌ترین تغییرات در نظام اجتماعی ایرانی یا به واسطه‌ی خانواده محقق شده یا اینکه جهت‌گیری آن، معطوف به خانواده بوده است (همان: ۳). اهمیت مسئله‌ای چون خانواده در حیات ایرانی، می‌تواند دغدغه‌ی جامعه‌شناسان برای شناسایی بهتر جامعه‌ی ایرانی باشد (همان: ۴).

ازدواج یکی از اصلی‌ترین موضوعات و مسائل مطرح در خانواده و جامعه ایرانی است (همان: ۹۹) که هم در رشته‌ی جامعه‌شناسی و هم دیگر رشته‌های علوم انسانی چون روان‌شناسی، علوم تربیتی و انسان‌شناسی به عنوان موضوعی مستقل، مطرح و بررسی شده است. در علم جامعه‌شناسی به دلیل اهمیت این موضوع از «جامعه‌شناسی ازدواج» یاد شده است.

اسلام، خانواده را گروهی متشکل از افراد دارای شخصیت مدنی، حقوقی و معنوی معرفی می‌کند

که هسته‌ی اولیه آن را ازدواج مشروع زن و مرد تشکیل می‌دهد و نکاح، عقدی است که بر اساس آن، رابطه‌ی زوجیت بین زن و مرد برقرار می‌شود و در آن طرفین، دارای وظایف و حقوق جدید می‌شوند. مهم‌ترین خطری که خانواده‌ها را تهدید می‌کند، «طلاق» است. طلاق به «انحلال رابطه‌ی همسری در ازدواج دائمی که بعد از آن از نظر رعایت حقوق و تکالیف مربوط به زناشویی، مسئولیتی برای دو همسر نخواهد بود» (حسینی بهشتی و دیگران، بی تا: ۵۲۱)، می‌گویند.

اگر ازدواج را قراردادی بین دو شخص برای زندگی مشترک بدانیم، این قرارداد، همواره دائم نیست و گاهی بنا به دلایلی فسخ می‌شود. جریان فسخ قرارداد بین یک زوج را اصطلاحاً طلاق می‌گویند.

هیچ دختر و پسری در آغاز زندگی و در پای سفره عقد، تصور نمی‌کند که ممکن است روزی مشکلات چنان بر او غلبه کند و شرایط بر او تحمیل شود که دادخواست طلاق داده و به زندگی مشترکش پایان دهد. «طلاق پدیده‌ای است که در طول سده‌ی اخیر در جهان، نرخ رو به رشدی داشته است. یکی از نشانه‌های تغییر در خانواده‌ی ایرانی، روند افزایش در نرخ طلاق در شهر و روستاست» (آزاد ارمکی، ۱۳۸۶: ۱۳۰). برای بیان ضرورت تحقیق، همین بس که بدانیم برنامه‌ریزی برای استحکام بنیان خانواده، نیازمند آگاهی از شاخص‌های ازدواج و طلاق است. شاخص‌های مذکور می‌توانند مورد استفاده‌ی ادارات و نهادهایی قرار گیرند که مسئول ساماندهی امور جوانان و استحکام بنیان‌های خانواده می‌باشند. از سویی دیگر، با توجه به این که این پژوهش در نوع خود، جزء اولین‌ها به شمار می‌رود، ضرورت پرداختن به آن را دو چندان نموده است.

اهداف تحقیق

هدف کلی: بررسی وضعیت ازدواج و طلاق در استان ایلام، طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۲.

اهداف جزئی:

- ۱) مطالعه‌ی روند تغییرات شاخص‌های ازدواج طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۲؛
- ۲) مطالعه‌ی روند تغییرات شاخص‌های طلاق طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۲؛
- ۳) مطالعه‌ی متوسط سن ازدواج و طلاق در استان ایلام طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۲.

سؤالات پژوهش

- ۱) روند تغییرات شاخص‌های ازدواج، طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۲، در استان ایلام به چه صورتی بوده است؟
- ۲) روند تغییرات شاخص‌های طلاق، طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۲، در استان ایلام به چه صورتی بوده است؟

۳) متوسط سن ازدواج و طلاق در استان ایلام، طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۲، چه تغییراتی کرده است؟

روش تحقیق

در مطالعه‌ی حاضر از روش تحقیق اسنادی و تحلیل ثانویه‌ی اطلاعات، استفاده شده است. اطلاعات و داده‌های مورد نیاز از سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ و سالنامه‌های آماری سازمان ثبت احوال کشور به دست آمده است.

تعریف شاخص‌های مورد استفاده

- **میانگین سن ازدواج:** میانگین سن ازدواج از تقسیم سن افراد ازدواج کرده (زوج یا زوجه) در زمان مورد مطالعه بر تعداد افراد ازدواج کرده به دست می‌آید.

- **میانگین سن طلاق:** میانگین سن طلاق از تقسیم سن افراد طلاق گرفته (زوج یا زوجه) در زمان مورد مطالعه بر تعداد افراد طلاق گرفته به دست می‌آید.

- **طول زندگی مشترک یا دوام زندگی:** طول مدت ازدواج تا وقوع واقعه‌ی طلاق است.

- **نسبت طلاق به ازدواج:** یکی از شاخص‌های ساده و در عین حال مهم که وضعیت دورویداد ازدواج و طلاق را در جامعه بررسی می‌کند، شاخص نسبت طلاق به ازدواج است. این نسبت از طریق تقسیم تعداد طلاق‌ها به تعداد ازدواج‌ها ضرب در عدد ۱۰۰ در زمان مورد مطالعه، به دست می‌آید (سالنامه آمارهای جمعیتی سازمان ثبت احوال کشور، ۱۳۹۱: ۳۳۷).

۱. بررسی وضعیت ازدواج و طلاق در کل کشور

۱-۱. وضعیت ازدواج در کل کشور

ازدواج، واحدی است به لحاظ اجتماعی، شناخته شده و بعضاً به لحاظ قانونی، تأیید شده که از یک مرد و یک زن تشکیل می‌گردد (ساروخانی، ۱۳۷۰: ۲۳). جهت پی بردن به وضعیت ازدواج، روش‌های مختلفی وجود دارد که یکی از آنها استفاده از هرم سنی - جنسی جمعیت ازدواج کرده، است. بر اساس داده‌های آماری سال ۱۳۸۵، هرم سنی - جنسی جمعیت ازدواج کرده‌ی کشور نشان می‌دهد که به دلیل پایین بودن سن بلوغ در بین دختران، متوسط سن ازدواج در بین آنها پایین‌تر از پسران است. بیشترین فراوانی ازدواج زنان در گروه سنی ۱۵-۱۹ ساله و در بین مردان در گروه سنی ۲۰-۲۴ ساله اتفاق افتاده است. در سنین بالا نیز احتمال ازدواج برای مردان، بیش از زنان است و همین امر موجب بالابودن فراوانی ازدواج مردان در گروه‌های سنی بالا در مقایسه با زنان شده است.

میزان عمومی ازدواج، نشان‌دهنده‌ی فراوانی واقعه ازدواج، نسبت به کل جمعیت است. این شاخص طی سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۶ از روند رو به رشدی برخوردار بوده است. جدول شماره (۱) روند تغییرات شاخص میزان عمومی ازدواج کشور را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۱): میزان عمومی ازدواج کل کشور، طی سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۹۲

سال	میزان عمومی ازدواج	سال	میزان عمومی ازدواج
۱۳۸۱	۹۸/۱۸	۱۳۸۷	۱۱۴/۱۱
۱۳۸۲	۱۰۱/۱۷	۱۳۸۸	۱۱۶/۱۱
۱۳۸۳	۱۰۵/۹۳	۱۳۸۹	۱۲۰/۲
۱۳۸۴	۱۱۳/۵۳	۱۳۹۰	۱۱۶/۴
۱۳۸۵	۱۱۰/۴۰	۱۳۹۱	۱۱۰/۴
۱۳۸۶	۱۱۷/۴۶	۱۳۹۲	۱۰۰/۱

منبع: سالنامه آماری سازمان ثبت احوال کشور

۲-۱. وضعیت طلاق در کل کشور

طلاق از نظر تاریخی، سابقه‌ای طولانی دارد؛ اما در بیشتر جوامع با گذشت زمان و بروز مسائل و مشکلات رو به افزایش بوده است؛ شاید بتوان گفت یکی از نشانه‌های تغییر در خانواده ایرانی، روند افزایش در میزان طلاق است. طلاق، قطع دائمی و آزادانه پیوند زناشویی است که پس از آن بر اساس ضوابط معینی رعایت حقوق و وظایف همسری از زوجین ساقط می‌شود (تمنا، ۱۳۸۰: ۱۳۸).

مقایسه روند میزان عمومی طلاق در کشور، طی سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ نشان می‌دهد که در تمام این سال‌ها، میزان عمومی طلاق در مناطق شهری، بالاتر از مناطق روستایی بوده است؛ به طوری که این میزان در سال ۱۳۷۵، ۸/۹ در ده هزار بوده که در سال ۱۳۸۵ به ۱۶/۳ در ده هزار رسیده است.

توزیع درصد طلاق‌های کشور به تفکیک جنس، نشان می‌دهد که بیشترین درصد طلاق در بین زنان، مربوط به گروه سنی ۲۰ - ۲۴ ساله و در بین مردان، مربوط به گروه سنی ۲۵ - ۲۹ ساله است. در واقع میانگین سن طلاق در بین زنان، ۲۸/۵ سال و در بین مردان، ۳۳/۳ سال است. با مقایسه‌ی درصد شده، متوسط سن طلاق در بین زنان، ۲۸/۵ سال و در بین مردان، ۳۳/۳ سال است. با مقایسه‌ی درصد طلاق‌های صورت گرفته بین زنان و مردان، با افزایش سن، درصد طلاق‌ها در بین مردان بیش از زنان است. این امر به دلیل بالابودن احتمال ازدواج مجدد برای مردان در مقایسه با زنان است.

درصد طلاق‌ها بر حسب طول مدت ازدواج، نشان می‌دهد که نمای طول مدت ازدواج که به طلاق ختم شده ۴ - ۱۰ سال است. کمترین درصد طلاق‌ها مربوط به طول ازدواج ۳ - ۴ سال است. نزدیک به ۵۰ درصد طلاق‌ها مربوط به زوج‌هایی است که کمتر از ۴ سال با هم زندگی

مشترک داشته‌اند.

جدول شماره (۲): میزان عمومی طلاق کل کشور طی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲

سال	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲
میزان عمومی طلاق	۱/۷۲	۱/۷۱	۱/۹۰	۱/۹۸	۲/۰۲	۲/۰۳

منبع: سالنامه آماری سازمان ثبت احوال کشور

۱-۳. نسبت طلاق به ازدواج در بین استان‌های کشور

برای پی بردن به رابطه بین ازدواج و طلاق، می‌توان از نسبت طلاق به ازدواج استفاده کرد. محاسبه‌ی این نسبت در سال ۱۳۸۸ در بین استان‌های کشور نشان می‌دهد که استان تهران (۲۶/۵۸) از بیشترین نسبت و استان سیستان و بلوچستان (۳/۶۳) از کمترین نسبت برخوردار بوده است. در سال مذکور این نسبت در استان ایلام (۶/۴۲) بوده که از نسبت پایینی برخوردار بوده است. در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ استان تهران دارای بالاترین نسبت (۳۰ و ۳۱) و استان سیستان و بلوچستان دارای کمترین نسبت (۳ و ۵) بوده است. در این سال‌ها نسبت طلاق به ازدواج در استان ایلام، برابر با هفت بوده است. در فاصله سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ نسبت طلاق به ازدواج در کل کشور، رشد مثبتی داشته است. درصد ازدواج‌ها بر حسب اختلاف سن زوجین، نشان می‌دهد که متوسط این اختلاف، نزدیک به پنج سال است و پسران در هنگام ازدواج، به طور متوسط پنج سال از دختران بزرگ‌ترند؛ البته نمای اختلاف سن زوجین به هنگام ازدواج، صفر سالگی است؛ یعنی بیشترین درصد ازدواج‌ها مربوط به هم‌سن‌گزینی است.

درصد طلاق بر حسب اختلاف سن زوجین، بیانگر آن است که بیشتر طلاق‌ها مربوط به زوجینی است که هم‌سن هستند یا اینکه سن مردان بیشتر از زنان است. در مجموع در مواردی که سن مردان بیش از زنان است، احتمال وقوع طلاق در مقایسه با مواردی که سن زنان بیش از مردان است، بیشتر است.

۲. بررسی وضعیت ازدواج و طلاق در استان ایلام

در این بخش از مقاله به بررسی ازدواج و طلاق در استان ایلام، پرداخته می‌شود. برای رسیدن به این هدف از جداول و نمودارها استفاده می‌شود که شرح آنها به ترتیب در ادامه می‌آید.

۲-۱. درصد جمعیت ازدواج کرده به تفکیک جنسیت در استان ایلام

درصد ازدواج زنان در سنین پایین، بیش از مردان است و نمای ازدواج‌ها در بین زنان، مربوط به گروه سنی ۲۰-۲۴ و در بین مردان گروه سنی ۲۵-۲۹ ساله است؛ به عبارت دیگر، یک گروه سنی

با همدیگر اختلاف دارند؛ از طرف دیگر در گروه‌های سنی بالا، تعداد ازدواج‌ها در بین مردان، بیش از زنان است و این امر نشان دهنده‌ی پایین بودن سن مجرد قطعی زنان در مقایسه با مردان است.

جدول شماره (۳): درصد جمعیت ازدواج کرده به تفکیک جنسیت در استان ایلام

گروه سنی	مردان	زنان
زیر ۱۵ سال	۰/۱۰	۳/۲۳
۱۹-۱۵	۲/۸۴	۲۵/۵۲
۲۴-۲۰	۲۹/۶۶	۳۷/۵۴
۲۹-۲۵	۴۲/۸۰	۲۳/۳۰
۳۴-۳۰	۱۸/۴۶	۷/۲۰
۳۹-۳۵	۴/۳۳	۲/۳۳
۴۰ ساله و بیشتر	۱/۸۰	۰/۸۸

منبع: سالنامه آماری سازمان ثبت احوال کشور

۲-۲. ازدواج‌های ثبت شده بر حسب اختلاف سن زوج نسبت به زوجه

به منظور بررسی پدیده ازدواج، می‌توان از اختلاف سن زوج نسبت به زوجه استفاده نمود. نمودار ترسیم شده نشان می‌دهد که نمای این اختلاف، صفر سال است؛ یعنی هیچ اختلاف سنی با همدیگر ندارند. همچنین، در اکثر موارد سن زوج نسبت به زوجه بیشتر بوده و بر اساس میانگین محاسبه شده برای تمامی گروه‌های سنی، اختلاف سن زوج نسبت به سن زوجه نزدیک به پنج سال بوده است. در موارد اندکی سن زوجه از سن زوج بیشتر بوده است.

جدول شماره (۴): ازدواج‌های ثبت شده بر حسب اختلاف سن زوج نسبت به زوجه

۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	
۷۵/۲	۷۷/۱۳	۷۶/۴۴	۷۶/۴۴	۷۷/۹۳	۷۷/۷۴	۸۰/۲۷	۸۰/۳۲	زوج بزرگ‌تر
۱۳/۴	۱۲/۳۶	۱۳/۰۰	۱۲/۳۸	۱۲/۲۷	۱۱/۷۰	۱۰/۲۲	۱۰/۰۵	زوجین هم‌سال
۱۱/۵	۱۰/۵۱	۱۰/۵۵	۱۱/۱۸	۹/۸۱	۱۰/۵۶	۹/۵۱	۹/۶۳	زوجه بزرگ‌تر

منبع: سالنامه آماری سازمان ثبت احوال کشور

۳-۲. تعداد ازدواج‌های ثبت شده بر حسب سن زوجه در زمان ازدواج

با توجه به اینکه سن زوج و زوجه در هنگام ازدواج با یکدیگر متفاوت است؛ از این رو، در دو

نمودار جداگانه، تعداد ازدواج‌ها بر اساس سن زوج و زوجه آورده شده است. در نمودار زیر، تعداد ازدواج‌ها بر اساس سن زوجه در هنگام ازدواج طی سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۲ آورده شده است. نمای سن در هنگام ازدواج برای زوجه گروه سنی ۲۰-۲۴ ساله است. با افزایش سن، از تعداد ازدواج‌ها نیز کاسته شده است. میانگین سن در اولین ازدواج برای زوجه، نزدیک به ۲۳ سال است.

جدول شماره (۵): تعداد ازدواج‌های ثبت شده بر حسب سن زوجه در زمان ازدواج

گروه سنی	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲
کمتر از ۱۰ سال	۵	۷	۸	۶	۶	۸	۳
۱۰-۱۴	۱۶۷	۱۷۴	۱۸۲	۶۸	۲۱۱	۲۱۵	۱۹۱
۱۵-۱۹	۱۷۹۸	۱۷۵۲	۱۶۵۸	۱۷۴۰	۱۷۸۸	۱۷۶۲	۱۳۴۹
۲۰-۲۴	۲۵۴۵	۲۵۴۶	۲۷۳۲	۲۵۹۲	۲۹۲۴	۲۵۹۲	۲۴۲۰
۲۵-۲۹	۱۱۳۷	۱۳۰۲	۱۳۷۹	۱۵۸۶	۱۶۹۸	۱۶۰۹	۱۷۰۱
۳۰-۳۴	۳۲۶	۳۷۸	۳۹۰	۴۴۳	۵۰۹	۴۹۷	۵۵۲
۳۵-۳۹	۹۶	۱۱۴	۱۱۵	۱۴۴	۱۶۹	۱۶۱	۱۷۵
۴۰-۴۴	۳۴	۴۰	۳۵	۶۲	۸۷	۶۱	۸۰
۴۵-۴۹	۹	۲۵	۲۱	۳۰	۳۵	۱۹	۲۳
۵۰-۵۴	۸	۱۱	۱۲	۹	۱۵	۱۳	۱۲
۵۵-۵۹	۵	۵	۶	۱	۶	۱۴	۲
۶۰-۶۴	۳	۴	۱	۲	۵	۳	۱
۶۵-۶۹	۱	۱	۳	۱	۳	۳	۴
۷۰-۷۴	۱	۰	۲	۰	۱	۰	۰
بیش از ۷۵ سال	۰	۲	۱	۲	۰	۰	۰

منبع: سالنامه آماری سازمان ثبت احوال کشور

۲-۴. تعداد ازدواج‌های ثبت شده بر حسب سن زوج در زمان ازدواج

جدول زیر تعداد ازدواج‌ها بر حسب سن زوج به هنگام ازدواج را نشان می‌دهد. نمای سن ازدواج برای زوج گروه سنی ۲۵-۲۹ ساله است. میانگین سن ازدواج برای زوج در اولین ازدواج، نزدیک به ۲۸ سال است که به طور متوسط ۵ سال با زوجه، اختلاف سنی دارند (۲۳ سال در مقابل ۲۸ سال).

جدول شماره (۶): تعداد ازدواج‌های ثبت شده بر حسب سن زوج در زمان ازدواج

گروه سنی	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲
کمتر از ۱۵ سال	۴	۴	۶	۱۲	۸	۷	۱
۱۹-۱۵	۱۲۸	۱۶۰	۱۵۸	۱۶۰	۲۶۰	۱۹۳	۱۴۱
۲۴-۲۰	۱۸۷۶	۱۹۴۳	۱۹۲۵	۱۹۴۹	۲۱۹۳	۲۰۱۳	۱۷۶۰
۲۹-۲۵	۲۶۵۰	۲۷۱۱	۲۸۸۰	۲۹۴۴	۳۱۲۸	۲۹۰۵	۲۷۸۷
۳۴-۳۰	۱۰۵۹	۱۰۳۳	۱۰۸۸	۱۱۵۹	۱۲۴۴	۱۲۵۳	۱۲۷۵
۳۹-۳۵	۲۱۹	۲۹۰	۲۶۰	۳۰۹	۳۴۸	۲۹۴	۳۲۹
۴۴-۴۰	۶۳	۷۶	۸۱	۸۶	۱۲۷	۱۲۲	۹۶
۴۹-۴۵	۴۰	۴۱	۵۱	۵۰	۷۰	۴۵	۵۰
۵۴-۵۰	۲۲	۳۵	۳۷	۴۶	۴۲	۴۱	۳۵
۵۹-۵۵	۱۸	۲۶	۱۷	۲۸	۳۰	۳۶	۳۲
۶۴-۶۰	۱۸	۱۸	۱۴	۱۷	۲۲	۱۹	۱۷
۶۹-۶۵	۱۳	۹	۳	۷	۱۴	۱۱	۱۵
۷۴-۷۰	۱۰	۸	۹	۱۳	۱۲	۴	۱۳

منبع: سالنامه آماری سازمان ثبت احوال کشور

۵-۲. میانگین سن ازدواج در استان ایلام و کل کشور

میانگین سن ازدواج از تقسیم مجموع سن افراد ازدواج کرده (مرد یا زن) در زمان مورد مطالعه بر تعداد افراد ازدواج کرده به دست می آید. میانگین سن ازدواج با استفاده از داده‌های ثبتی در طی سالیان گذشته، روندی افزایشی داشته است که علت این امر را می توان در تغییر نگرش خانواده‌ها به مسائل اقتصادی، بالا رفتن هزینه زندگی و تبدیل شدن ازدواج به اولویت چندم در طبقه‌بندی آرزوهای دختران و پسران دانست. نتایج آمارهای محاسبه شده، نشان می دهد که میانگین سن ازدواج در استان ایلام در بین زوجین، روند افزایشی داشته است؛ همچنین میانگین سن ازدواج در استان ایلام، بالاتر از میانگین کشوری بوده است.

جدول شماره (۷): میانگین سن ازدواج مرد و زن در استان ایلام و کل کشور

	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲
ایران	مرد	۲۶/۲۲	۲۶/۳۸	۲۶/۵۸	۲۶/۲۷	۲۶/۷۶	۳۴/۹
	زن	۲۱/۸۸	۲۱/۹۹	۲۲/۱۹	۲۲/۲۴	۲۲/۴۱	۲۹/۳۲
ایلام	مرد	۲۷/۷	۲۷/۹	۲۷/۸	۲۷/۱۱	۲۸	۳۲/۸
	زن	۲۲/۷	۲۳	۲۳/۱۰	۲۳/۴	۲۳/۷	۲۷/۸

منبع: سالنامه آماری سازمان ثبت احوال کشور

۲-۶. درصد جمعیت طلاق گرفته به تفکیک جنسیت در بین گروه‌های سنی استان

ایلام

جدول شماره (۸)، درصد جمعیت طلاق گرفته استان ایلام به تفکیک جنسیت و گروه سنی در سال ۱۳۹۱ را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، بیشتر طلاق‌ها در بین زنان، مربوط به گروه سنی ۲۰-۲۴ ساله و در بین مردان مربوط به گروه سنی ۲۵-۲۹ ساله است. سن طلاق در بین زنان، پایین‌تر از مردان است. میانگین سن طلاق برای زنان نزدیک به ۲۷ سال و برای مردان ۳۴ سال است.

جدول شماره (۸): درصد جمعیت طلاق گرفته به تفکیک جنسیت در بین گروه‌های سنی در استان ایلام در سال ۱۳۹۱

گروه سنی	زیر ۱۵ سال	۱۹-۱۵	۲۴-۲۰	۲۹-۲۵	۳۴-۳۰	۳۹-۳۵	۴۴-۴۰	۴۹-۴۵	۵۰ ساله و بالاتر
مردان	۱/۲۶	۱۱/۱۵	۳۰/۱۴	۲۷/۱۶	۱۳/۵۰	۸/۹۵	۳/۷۷	۱/۵۷	۲/۴۵
زنان	۰/۰	۱/۲۱	۱۲/۶۷	۲۹/۴۱	۲۳/۵۳	۱۴/۳۳	۱۴/۳۳	۶/۱۸	۳/۱۷

منبع: سالنامه آماری سازمان ثبت احوال کشور

۲-۷. درصد طلاق‌های واقع شده بر حسب سنوات زناشویی

یکی از عوامل تأثیرگذار بر میزان طلاق، سنوات زناشویی است. فراوانی طلاق در بین زوجین با سنوات زناشویی مختلف، دارای توزیع یکسانی نیست. نمودار زیر درصد طلاق‌ها را بر حسب سنوات زناشویی، نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، بیشتر طلاق‌ها پس از گذشت کمتر از یک سال از زندگی مشترک، رخ داده است. شاید بتوان گفت حجم زیادی از این نوع طلاق‌ها مربوط به طلاق‌هایی است که پس از عقد و قبل از عروسی، صورت گرفته است. کمترین تعداد طلاق‌ها مربوط به زوج‌هایی است که بین ۱۰ تا ۱۵ سال زندگی مشترک داشته‌اند. بر اساس جدول شماره (۴)، در اکثر موارد، اختلاف سن زوج به زوجه در زمان طلاق، کمتر از چهار سال بوده است؛ البته مقایسه‌ی میزان دوام زندگی مشترک در استان ایلام در مقایسه با میانگین کشوری، نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۰ در استان ایلام ۵۷/۳ درصد طلاق‌ها مربوط به زوج‌هایی بوده که کمتر از چهار سال زندگی مشترک داشته‌اند؛ اما متوسط کشوری در سال مذکور، برابر با ۴۳ درصد بوده است؛ در واقع، می‌توان چنین بیان کرد که در استان ایلام، میزان دوام زندگی مشترک، کمتر از متوسط کشوری است.

جدول شماره (۹): درصد طلاق‌های ثبت شده برحسب سنوات زناشویی طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۱

سال	کل مناطق			
	کمتر از ۴ سال	۴-۱۰ سال	۱۰-۱۵ سال	بیش از ۱۵
۱۳۸۵	۶۵/۰۷	۲۰/۰۹	۶/۵۵	۸/۳۰
۱۳۸۶	۶۱/۷۱	۱۹/۷۰	۷/۴۳	۱۱/۱۵
۱۳۸۷	۶۵/۵۷	۲۴/۳۲	۴/۱۰	۶/۰۱
۱۳۸۸	۶۳/۵۷	۲۲/۱۴	۴/۷۶	۹/۵۲
۱۳۸۹	۵۸/۹۷	۲۳/۵۴	۷/۸۵	۹/۶۴
۱۳۹۰	۶۰/۷۱	۲۵/۸۸	۶/۱۵	۷/۲۶
۱۳۹۰ (کل کشور)	۴۹/۷۸	۲۵/۹۲	۱۰/۰۳	۱۴/۲۷
۱۳۹۱ (استان ایلام)	۵۷/۳	۲۷/۴	۷/۲	۸

منبع: سالنامه آماری سازمان ثبت احوال کشور

۸-۲. شاخص نسبت ازدواج و طلاق

برای سنجش ارتباط طلاق با ازدواج، می‌توان شاخص تعداد طلاق در مقابل ۱۰۰ ازدواج را در طول یک سال، محاسبه کرد که نشان‌دهنده‌ی موقعیت تشکیل خانواده و استحکام زندگی زناشویی است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که این نسبت در مناطق روستایی، پایین‌تر از مناطق شهری است. طی سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵، نسبت طلاق به ازدواج، روندی صعودی داشته است. رشد این نسبت در مناطق روستایی، پایین‌تر از مناطق شهری و متوسط کشور است. این تحولات بیانگر آن است که استحکام خانواده در مناطق روستایی، بیش از مناطق شهری است. در مناطق روستایی کشور در سال ۱۳۸۵، در مقابل ۱۰۰ ازدواج، ۷ طلاق، صورت گرفته است که این نسبت در مناطق شهری ۱۴/۲ بوده است. در سال ۱۳۹۱ مقدار این نسبت برای استان ایلام و کل کشور به ترتیب برابر با ۹/۱ و ۱۸/۱ بوده است. در استان ایلام نسبت طلاق به ازدواج در مقایسه با متوسط کشوری، پایین‌تر است؛ به طوری که در اکثر آمارگیری‌ها این نسبت در کشور، بیش از دو برابر استان ایلام بوده است.

جدول شماره (۱۰): وقایع ازدواج، طلاق و نسبت طلاق به ازدواج در استان ایلام و کل کشور طی سال‌های مورد بررسی

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	ازدواج	استان ایلام
۶۹۵۸	۷۴۵۹	۶۷۸۶	۶۴۵۰	۶۳۶۱	۶۱۳۵	۵۳۱۵	۵۴۱۱		
۶۳۷	۵۳۷	۴۴۶	۴۲۰	۳۶۶	۲۶۹	۲۲۹	۲۱۹	طلاق	استان ایلام
۹/۱	۷/۲	۶/۶	۶/۵	۵/۸	۴/۴	۴/۳	۴	نسبت طلاق به ازدواج	استان ایلام
۸۲۹۹۶۸	۸۷۴۷۹۲	۸۹۱۶۳۷	۸۹۰۲۰۸	۸۸۱۵۹۲	۸۴۱۱۰۷	۷۷۸۲۹۱	۷۸۷۸۱۸	ازدواج	کل کشور
۱۵۰۳۲۴	۱۴۲۸۴۱	۱۳۷۲۰۰	۱۲۵۷۴۷	۱۱۰۵۱۰	۹۹۸۵۲	۹۴۰۳۹	۸۴۲۴۱	طلاق	کل کشور
۱۸/۱	۱۶/۳	۱۵/۴	۱۴/۱	۱۲/۵	۱۱/۹	۱۲/۱	۱۰/۷	نسبت طلاق به ازدواج	کل کشور

منبع: سالنامه آماری سازمان ثبت احوال کشور

نتیجه‌گیری

نیاز و توجه به ثبت اطلاعات و آمارهای جمعیتی، موضوعی است که از سابقه‌ای طولانی برخوردار است. داده‌های جمعیتی شامل طیف وسیعی هستند که برخی از آنها در هر لحظه از زمان و گونه‌ای دیگر با فاصله‌ی زمانی، ثبت و جمع‌آوری می‌شوند که ممکن است چندین سال، طول بکشد. وقایع حیاتی، مشتمل بر داده‌های جمعیتی‌اند که در هر لحظه از زمان، ثبت می‌شوند. ثبت وقایع جمعیتی، یکی از منابع اطلاعات و آمارهای جمعیتی است. اگر چنین آمارهایی از دقت کافی برخوردار نباشند، نظام آماری کارآمدی، وجود نخواهد داشت و برنامه‌ریزان برای پی بردن به وضع موجود و پیش‌بینی آینده با مشکل روبه‌رو خواهند شد.

مطالعه‌ی حاضر به منظور بررسی وقایع ازدواج و طلاق در استان ایلام طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۲ انجام شده است. برای رسیدن به این هدف از روش تحقیق تحلیل ثانویه اطلاعات، استفاده شده است. ثبت و محاسبه‌ی وقایع حیاتی، نشان می‌دهد که استفاده از داده‌های خام و مطلق، ممکن است گمراه کننده باشد و مطلوب است که از شاخص‌های مناسب برای مقایسه و سنجش دقیق‌تر، استفاده نمود. یافته‌های این مطالعه، نشان می‌دهد، میانگین سن ازدواج برای زوجها در اولین ازدواج، نزدیک به ۲۸ سال است که به‌طور متوسط ۵ سال با زوجه، اختلاف دارند. در استان ایلام نسبت طلاق به ازدواج در مقایسه با متوسط کشوری، پایین‌تر است. سن طلاق در بین زنان، پایین‌تر از مردان است. میانگین سن طلاق برای زنان، نزدیک به ۲۷ سال و برای مردان ۳۴ سال است. در اکثر طلاق‌های صورت گرفته، سن زوج، بیشتر از سن زوجه است که نمای آن مربوط به چهار سال، اختلاف سن زوج نسبت به سن زوجه است. در اکثر موارد اختلاف سن زوج به زوجه در زمان طلاق، کمتر از چهار سال بوده است؛ البته مقایسه‌ی میزان دوام زندگی مشترک در استان ایلام با میانگین کشوری، نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۲ در استان ایلام ۵۴/۷ درصد طلاق‌ها مربوط به زوج‌هایی بوده که کمتر از چهار سال زندگی مشترک داشته‌اند؛ در واقع می‌توان چنین بیان کرد که در استان ایلام، میزان دوام زندگی مشترک، کمتر از متوسط کشوری است. در سال ۱۳۹۱ به‌طور متوسط، طول مدت زندگی مشترک در کشور ۷/۶ سال بوده است که استان ایلام با میانگین ۵/۳ کمترین و استان گیلان با میانگین ۹/۵ سال، بیشترین طول مدت زندگی تا واقعه‌ی طلاق را در بین استان‌های کشور دارا بوده‌اند. میانگین سن طلاق در بین دختران، پایین‌تر از پسران است. میانگین سن طلاق در استان ایلام، طی سال‌های مورد بررسی، روندی کاهشی داشته و این میانگین در تمامی سال‌های مورد بررسی، پایین‌تر از میانگین کشوری بوده است.

منابع و مأخذ

- آزاد ارمکی، تقی؛ (۱۳۸۶)، جامعه‌شناسی خانواده‌ی ایرانی، تهران: سمت.
- تمنا، سعید؛ (۱۳۸۰)، مبانی جمعیت‌شناسی، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.
- حسینی بهشتی و دیگران؛ (بی‌تا)، سید محمد، شناخت اسلام، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- ساروخانی، باقر؛ (۱۳۸۱)، جامعه‌شناسی خانواده، تهران: سروش.
- _____؛ (۱۳۷۰)، مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده، تهران: سروش.
- سازمان ثبت احوال کشور؛ (۱۳۸۶)، سالنامه آماری سازمان ثبت احوال سال ۱۳۸۵، تهران: دریای نور.
- _____؛ (۱۳۸۷)، سالنامه آماری سازمان ثبت احوال سال ۱۳۸۶، تهران: دریای نور.
- _____؛ (۱۳۸۸)، سالنامه آماری سازمان ثبت احوال سال ۱۳۸۷، تهران: دریای نور.
- _____؛ (۱۳۸۹)، سالنامه آماری سازمان ثبت احوال سال ۱۳۸۸، تهران: دریای نور.
- _____؛ (۱۳۹۰)، سالنامه آماری سازمان ثبت احوال سال ۱۳۸۹، تهران: دریای نور.
- _____؛ (۱۳۹۱)، سالنامه آماری سازمان ثبت احوال سال ۱۳۹۰، تهران: دریای نور.
- _____؛ (۱۳۹۲)، سالنامه آماری سازمان ثبت احوال سال ۱۳۹۱، تهران: دریای نور.
- _____؛ (۱۳۹۳)، سالنامه آماری سازمان ثبت احوال سال ۱۳۹۲، تهران: دریای نور.
- مرکز آمار ایران؛ (۱۳۷۵)، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن کل کشور.
- _____؛ (۱۳۸۵)، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن کل کشور.
- _____؛ (۱۳۹۰)، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن کل کشور.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی